

SADRŽAJ

DEO PRVI

OPŠTE NAPOMENE O NASLEDIVANJU

I NASLEDNOM PRAVU	7
USTANOVA NASLEDIVANJA I NASLEDNO PRAVO	7
1. Opšte napomene o nasleđivanju	7
2. Uopšte o naslednom pravu	8
3. Osnov i značaj naslednog prava	8
4. Terminološki značaj	12
5. Osnovna načela	13
Načelo univerzalnosti nasleđivanja	13
Načelo ravnopravnosti	15
Načelo ograničenog osnova pozivanja na naslede	15
Načelo paralelnog odnosa osnova pozivanja na naslede	16
Sukcesija (univerzalna i singularna)	16
6. Izvori i osnovne karakteristike našeg naslednog prava	17
1) Uvod	17
2) Savezni propisi	18
a) Ustav	18
b) Zakon o osnovnim svojinskim-pravnim odnosima	19
v) Zakon o obligacionim odnosima	19
g) Zakon o autorskom pravu	19
d) Zakon o parničnom postupku	20
d) Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima	20
e) Zakon o rešavanju sukoba zakona i nadležnosti u statusnim porodičnim i naslednim odnosima	21
ž) Zakon o ratifikaciji Konvencije o jednobraznom zakonu o obliku međunarodnog testamenta	21
z) Međunarodni ugovori	21
3. Propisi federalnih jedinica	22
a) Ustavni propisi	22
b) Republika Srbija	22
OSNOVI NASLEDNO-PRAVNIH ODNOSA	23
v) Republika Crna Gora	24
OSNOVNE KARAKTERISTIKE NASLEDNOG PRAVA U SRJ	25
PRETPOSTAVKE NASLEDIVANJA	27
Smrt imovinsko sposobnog ostavioca	27
O ODGOVORNOSTI NASLEDNIKA ZA OSTAVIOČEVE DUGOVE I PRAVA POVERIOCA U ODNOSU NA ZAOSTAVŠTINU	28
PRETPOSTAVKE ZA NASLEĐIVANJE	29
Osnovi pozivanja na naslede	32
NASLEDIVANJE NA OSNOVU ZAKONA (HEREDITAS LEGITIMA)	33

DEO DRUGI

SISTEMI GRUPNE RASPODELE SRODNIKA	34
1. SISTEM GRUPNE RASPODELE SRODNIKA KAO ZAKONSKIH NASLEDNIKA.	34
1) Sistem zajednice krvi	34
2) Sistem stepena srodstva	34
3) Složeni sistem.	35
a) Sistem bliskosti srodstva	35
b) Parentelarni sistem (grupisanje krvnih srodnika u parantele - kolena)	35
b-1) Parentelarno - graduelni sistem	36
b-2) Parentelarno - linearni sistem.	36
2. SISTEM ZAKONSKOG NASLEĐIVANJA SRODNIKA	37
SISTEMI GRUPNE RASPODELE SRODNIKA KAO ZAKONSKIH NASLEDNIKA.	38
PRAVO PREDSTAVLJANJA	51
PRAVO PRIRAŠTAJA KOD ZAKONSKOG NASLEDNOG REDA.	57

DEO TREĆI

NASLEĐIVANJE PO OSNOVU UGOVORA (OPŠTE NAPOMENE)	59
1. Opšte napomene o ugovornom nasleđivanju	59
2. Zaključivanje ugovora o nasleđu.	62
3. Pravno dejstvo ugovora o nasleđu	63
4. Prestanak ugovora o nasleđivanju.	65
ZAKONSKO NASLEĐIVANJE	66
(ISTORIJSKI I UPOREDNI RAZVOJ)	66
1) Uopšte o zakonskom nasleđivanju	66
REDOVNO ZAKONSKO NASLEĐIVANJE	67
1. Opšti principi zakonskog nasleđivanja.	67
a) Krvno srodstvo	67
b) Načelo predstavljanja	71
1. Opšta razmatranja o načelu predstavljanja	71
2. Sistem čiste reprezentacije	73
3. Pravni položaj reprezentanta	75
4. Uslovi prava predstavljanja	79
v) Parentelarni sistem	80
1. Uopšte o parentelarnom režimu	80
2. Dve varijante parentelarnog sistema	82
a) Linearno-graduelni sistem	82
b) Čist linalni sistem	83
Nasledni sistem inostranog prava	84
a) Rimsko pravo	85
b) Francusko pravo	85
v) Nemački sistem.	87
g) Austrijski sistem	88
Srpski nasledni sistem	90
a) Opšte primedbe o srpskom naslednom režimu.	90
TESTAMENTALNO NASLEĐIVANJE	91
1. Opšti pojam testamenta.	91

2. Nasledno-pravni pojam testamenta	92
3. Modaliteti pojma testamenta	92
(1) Testament u formalnom i materijalnom smislu	92
(2) Razlika testamenta s obzirom na dejstvo	93
(3) Testament u subjektivnom i objektivnom smislu	93
KRATAK PREGLED ISTORIJE TESTAMENTA	94
1. Shvatanja o grčkom testamentu	94
2. Razvoj testamenta u Rimu	94
3. Testament u savremenom pravu	95
ODLIKE TESTAMENTA KAO PRAVNOG POSLA	96
1. Pravni posao mortis causa	96
2. Jednostrana izjava volje	96
3. Strogo lični pravni posao	97
4. Opoziva izjava volje	97
5. Strogo formalan pravni posao	98
USLOVI ZA PUNOVAŽNOST TESTAMENTA	98
SPOSOBNOST ZA TESTIRANJE (TESTAMENTI FACTIO ACTIVA)	98
1. Pojam sposobnosti	98
2. Priroda testamentalne sposobnosti	99
3. Granica testamentalne sposobnosti	99

DEO ČETVRTI

NASLEDNO PRAVO REPUBLIKE SRBIJE	101
NOVINE U ZAKONU O NASLEĐIVANJU	101
NASLEDNI REDOVI	101
POLOŽAJ BRAČNIH DRUGOVA KAO ZAKONSKIH NASLEDNIKA	102
PRAVNA PRIRODA NUŽNOG DELA	103
ZASTARELOST PRAVA	103
SPOSOBNOST ZA SASTAVLJANJE ZAVEŠTANJA	103
UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU	103
OSTALE IZMENE	104
I. OPŠTA PRAVILA O NASLEĐIVANJU	105
1. POJAM USTANOVE NASLEĐIVANJA	105
2. IZVORI NASLEDNOG PRAVA	105
3. KARAKTERISTIKE NASLEDNOG PRAVA	106
II. ZAOSTAVŠTINA	106
1. POJAM I SASTAV ZAOSTAVŠTINE	106
2. NEKA POSEBNA PRAVILA NASLEĐIVANJA	107
III. PRAVNE ČINJENICE NA OSNOVU KOJIH NASTUPA NASLEĐIVANJE	108
1. SMRT OSTAVIOCA	108
2. POSTOJANJE NASLEDNIKA	108
3. ODSUTNA I NESTALA LICA	109
4. NESPOSOBNOST I NEDOSTOJNOST ZA NASLEĐIVANJE	109
5. STICANJE ZAOSTAVŠTINE I ODRICANJE OD NASLEDA	109
6. OSNOVI POZIVANJA NA NASLEDE	110
IV. GRANICE RASPOLAGANJA TESTAMENTOM	110
V. ZAOSTAVŠTINA BEZ NASLEDNIKA	111
VI. NASLEĐIVANJE NA OSNOVU ZAKONA	111
1. KRUG ZAKONSKIH NASLEDNIKA	111
2. PRVI NASLEDNI RED	112
3. DRUGI NASLEDNI RED	112

4. TREĆI NASLEDNI RED	112
5. POSEBNA PRAVILA NASLEDIVANJA ZA NEKE NASLEDNIKE	113
VII. NUŽNI NASLEDNICI	114
1. PRAVA NUŽNIH NASLEDNIKA	114
2. ISKLJUČENJE NUŽNIH NASLEDNIKA IZ NASLEDA	115
3. LIŠENJE NUŽNOG DELA U KORIST POTOMAKA	115
4. URAČUNAVANJE POKLONA I LEGATA U NASLEDNI DEO	115
VIII. NASLEDIVANJE NA OSNOVU TESTAMENTA	115
1. POJAM I KARAKTERISTIKE TESTAMENTA	115
2. OBLICI TESTAMENTA	116
3. PONIŠTAJ TESTAMENTA I DOKAZIVANJE UNIŠTENOG, IZGUBLJENOG, SAKRIVENOG ILI ZATURENOG TESTAMENTA	117
4. SADRŽINA TESTAMENTA	118
5. LEGATI	118
IX. RASPOLAGANJE NASLEDNIM PRAVOM I NASLEDSTVOM	119
1. UGOVOR O NASLEDIVANJU I BUDUĆEM NASLEDSTVU ILI LEGATU	119
2. USTUPANJE I RASPODELA IMOVINE ZA ŽIVOTA	119
3. UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU	120
X. ODNOSI MEĐU NASLEDNICIMA	121
1. NASLEDNIČKA ZAJEDNICA	121
2. DEOBA NASLEDSTVA	121
3. DEOBA PREDMETA DOMAĆINSTVA	122
4. OBAVEZA ZAŠTITE MEĐU NASLEDNICIMA POSLE DEOBE	122
5. ODGOVORNOST NASLEDNIKA ZA DUGOVE OSTAVIOČEVE	122
XI. RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE	123
1. OPŠTE ODREDBE	123
2. SMRTOVNICA I OPIS IMOVINE	123
3. POSTUPAK SA TESTAMENTOM	123
4. POSTUPAK SUDA PO PRIJEMU SMRTOVNICE	124
5. RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE	124
6. REŠENJE O NASLEDIVANJU	125
7. NASLEDNO-PRAVNI ZAHTEVI POSLE PRAVOSNAŽNOSTI REŠENJE O NASLEDIVANJU	125
8. RETROAKTIVNA PRIMENA ZAKONA O NASLEDIVANJU	125
DEO PETI	
OSTAVINSKI POSTUPAK	127
I. UVODNE NAPOMENE	127
1. Pojam ostavinskog postupka	127
2. Kratko o odnosu ostavinskog i parničnog postupka	127
II. NAČELA OSTAVINSKOG POSTUPKA	128
1. Opšte napomene	128
2. Primena načela dispozitivnosti i oficioznosti u pokretanju i toku ostavinskog postupka (oficijelna i dispozitivna maksima)	128
3. Neinsistiranje na raspravnom i istražnom načelu	129
4. Neinsistiranje na kontradiktornosti, usmenosti i neposrednosti postupka	130
5. Načelo slobodne ocene dokaza	131

III. SUDEONICI U OSTAVINSKOM POSTUPKU	132
1. Učesnici	132
2. Ostavinski sud	133
3. Pomoćnici ostavinskog suda	135
IV TOK OSTAVINSKOG POSTUPKA	135
1. Prethodni postupak	136
a) Utvrđivanje ostaviočeve smrti	136
b) Određivanje sastava ostaviočeve imovine	137
v.) Proglašenje i rekonstrukcija zaveštanja	140
g) Ostale radnje u prethodnom postupku	146
2. Raspravljajanje zaostavštine	147
a) Poziv za ročište za raspravljajanje zaostavštine	147
b) Ročište za raspravljajanje zaostavštine	149
v) Upućivanje na parnicu	149
V. REŠENJE O NASLEDIVANJU	153
1. Sadržina rešenja o nasleđivanju	153
2. Žalba protiv rešenja o nasleđivanju	155
3. Pravosnažnost rešenja o nasleđivanju	157
a) Nastupanje formalne pravosnažnosti rešenja o nasleđivanju	157
b) Materijalna pravosnažnost rešenja o nasleđivanju	157
v) Izvršnost rešenja o nasleđivanju	161
4. Vanredna pravna sredstva protiv rešenja o nasleđivanju	162
5. Naslednopravni zahtevi posle pravosnažnosti rešenja o nasleđivanju	163
a) "Novo" zaveštanje	164
b) Pojava novog naslednika	165
v) Postojanje razloga za ponavljanje ostavinskog postupka	165
VI. MEDUNARODNA ZAOSTAVŠTINA	167
1. Opšte napomene	167
2. Nadležnost jugoslovenskog suda	168
3. Merodavno pravo za raspravljajanje medunarodne zaostavštine	172
DEO ŠESTI	
NASLJEDNO PRAVO U BiH – REPUBLICI SRPSKOJ	174
1. O NASLJEDIVANJU UOPŠTE	
NASLJEDIVANJE I NASLJEDNO PRAVO	174
2. RAZVOJ NASLJEDNOG PRAVA	175
3. PRAVNI IZVORI NASLJEDNOG PRAVA	177
3.1. Nasljedno pravo robovlasničkog društva	177
3.2. Nasljedno pravo feudalnog društva	180
3.4. Nasljedno pravo socijalističkog društva	182
3.5. Pravni izvori nasljednog prava u jugoslovenskom pravu	185
DEO SEDMI	
1. PRETPOSTAVKE ZA NASLJEDIVANJE	186
1.1. Smrt ostavioaca	186
1.2. Zaostavština	186
1.2.1. Pojam zaostavštine	186
1.3. Postojanje naslednika	188

1.3.1. Sposobnost za nasljeđivanje	190
1.3.2. Nedostojnost za nasljeđivanje	190
1.4. Prijem i odricanje od nasljeda	193
1.4.1. Sticanje nasljednog prava	193
1.4.1.1. Sticanje nasljednog prava po sili zakona	193
1.4.1.2. Sticanje nasljednog prava voljom nasljednika	193
1.4.1.3. Sticanje nasljednog prava kombinacijom elemenata prethodna dva načina	194
1.4.2. Odricanje od nasljeda	194
1.5. Pravni osnovi nasljeđivanja	197

DEO OSMI

NASLJEDNO-PRAVNI UGOVORI	198
1. UGOVOR O NASLJEDIVANJU, BUDUĆEM NASLJEDSTVU ILI LEGATU	198
2. UGOVOR O USTUPANJU I RASPODJELI IMOVINE ZA ŽIVOTA	199
2.1. Pravna dejstva ugovora	200
2.2. Prestanak ugovora	201
2.3. Pitanje opravdanosti ugovora o ustupanju i raspodjeli imovine za života u našem pravu	202
3. UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU	202
3.1. Pojam ugovora o doživotnom izdržavanju	204
3.2. Karakteristike ugovora o doživotnom izdržavanju	205
3.3. Uslovi za zaključenje ugovora	206
3.4. Prestanak ugovora o doživotnom izdržavanju	207
3.5. Ugovor o doživotnom izdržavanju i sticanje stanarskog prava	209
3.6. Uticaj ugovora o doživotnom izdržavanju na sastav zaostavštine	209

DEO DEVETI

ZAKONSKO NASLJEDIVANJE	211
1.1. Redovno zakonsko nasljeđivanje	211
1.2. Krvno srodstvo sa ostaviocem	211
1.3. Građansko srodstvo sa ostaviocem	211
1.4. Bračna veza sa ostaviocem	212
1.5. Ostale činjenice za zakonsko nasljeđivanje predviđene u pojedinim republičkim zakonima o nasljeđivanju	213
1.5.1. Trajna zajednica života sa ostaviocem	213
1.5.2. Vabračna zajednica sa ostaviocem	213
2. ZAKONSKI NASLJEDNI REDOVI	213
2.1. Pravo predstavljanja	214
2.2. Pravo priraštaja	215
2.3. Uvažavanje posebnih prilika i potreba nasljednika	215
3. PRVI ZAKONSKI NASLJEDNI RED	216
3.1. Povećanje nasljednog dijela djece	216
3.2. Povećanje nasljednog dijela bračnog druga	217
4. DRUGI ZAKONSKI NASLJEDNI RED	217
5. TREĆI ZAKONSKI NASLJEDNI RED	218

DEO DESETI

NUŽNO NASLJEĐIVANJE	219
1. UVOD	219
2. PRAVNA PRIRODA PRAVA NA NUŽNI DIO	220
2.1. Pravo na nužni dio kao nasljedno pravo (pars hereditatis)	221
2.2. Pravo na nužni dio kao obligaciono pravo	223
3. NUŽNI NASLJEDNICI	223
3.1. Krug nužnih nasljednika	223
3.2. Uslovi koje mora ispuniti nužni nasljednik	224
3.3. Određivanje veličine nužnog nasljednog dijela	226
4. UTVRĐIVANJE NUŽNOG DIJELA I SMANJENJE DOBROČINI RASPOLAGANJA ZBOG POVREDE NUŽNOG DIJELA	227
4.1. Obračunska vrijednost zaostavštine	228
4.2. Smanjenje testamentalnih raspolaganja i vraćanje poklona	228
5. ZAŠTITA PRAVA NA NUŽNI DIO	229
6. OPRAVDANA INASLJEĐENJA (RAZBAŠTINJENJA)	230
6.1. Isključenje iz prava na nužni dio	230
6.2. Lišenje prava na nužni dio u korist potomka lišenog lica	233

DEO JEDANAESTI

TESTAMENTALNO NASLJEĐIVANJE	235
1. POJAM TESTAMENTA	235
2. OSOBINE TESTAMENTA KAO PRAVNOG POSLA	235
a) Testament je jednostrana izjava volje zavještaoca	235
b) Testament je strogo lični pravni posao	236
c) Testament je izričita izjava volje	236
3. USLOVI ZA PUNOVAŽNOST TESTAMENTA	237
3.1. Sposobnost za pravljenje testamenta	237
3.2. Način izjavljivanja volje	238
3.3. Forma testamenta	238
4. OBLICI TESTAMENTA	238
4.1. Redovni testament	239
4.1.1. Svojeručni-olografski testament	239
4.1.2. Pismeni testament pred svjedocima - olografski testament	240
4.1.3. Sudski testament	241
4.1.4. Diplomatsko - konzularni testament	243
4.1.5. Međunarodni testament	243
4.2. Vanredni oblici testamenta	244
4.2.1. Testament na brodu	244
4.2.2. Vojnički testament	245
4.2.3. Usmeni testament	245
5. SVJEDOCI TESTAMENTA	246
a. Apsolutna nepodobnost testamentalnih svjedoka	246

6. SADRŽINA TESTAMENTA	247
6.1. Određivanje nasljednika i nasljednih dijelova.	247
6.2. Određivanje nasljednika uz izvjesna ograničenja	248
6.2.1. Određivanje supstitucije (Institutione cum supstitutione)	248
6.2.2. Određivanje uslova, roka ili naloga	249
6.2.3. Određivanje legata	251
6.3. Izvršilac testamenta.	251
6.4. Odredbe testamenta neimovinskog karaktera.	252
7. OPOZIVANJE, ČUVANJE I TUMAČENJE TESTAMENTA	252
7.1. Opozivanje testamenta	252
7.2. Čuvanje restamenta.	252
7.3. Tumačenje testamenta	253
8. NIŠTAVOST TESTAMENTA	254

DEO DVANAESTI

PRAVNI POLOŽAJ NASLJEDNIKA I ZAOSTAVŠTINA BEZ NASLJEDNIKA	256
1. PRAVNI POLOŽAJ NASLJEDNIKA	256
1.1. Sticanje nasljedstva	256
1.2. Nasljednička zajednica	257
1.3. Odgovornost nasljednika za dugove	257
1.4. Zastarjelost prava na zahtjev za predaju zaostavštine.	258
2. ZAOSTAVŠTINA BEZ NASLJEDNIKA	258

DEO TRINAESTI

OSTAVINSKI POSTUPAK	261
1. POJAM I NAČELA OSTAVINSKOG POSTUPKA	261
2. NADLEŽNOST	262
3. PRIPREMANJE OSTAVINSKE RASPRAVE.	263
3.1. Sastavljanje smrtovnice	263
3.2. Popis i procjena imovine	264
3.3. Privremene mjere za obezbjeđenje zaostavštine	265
3.5. Postupak u slučaju u kome postoji testament	267
4. SLUČAJEVI U KOJIMA SE ZAOSTAVŠTINA NE RASPRAVLJA.	269
5. RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE	269
5.1. Nasljednička izjava	270
5.2. Prigovor na popis ili procjenu	272
5.3. Spor u toku rasprave zaostavštine	272
5.3.1. Spor o činjenicama zbog kojih se upućuje na parnicu.	272
5.3.2. Upućivanje na parnicu zbog spora o pravu na legat ili o drugom pravu na zaostavštinu	273
5.3.3. Upućivanje na parnicu zbog spora o primjeni prava ili o činjenicama.	273
5.3.5. Upućivanje na upravni postupak.	275
6. RJEŠENJE O NASLJEDIVANJU.	275
6.1. Upisi u zemljišnu knjigu i predaja pokretnih stvari	276
6.2. Mjere obezbjeđenja kada je pravo nasljednika ili legatara uslovljeno	276
6.3. Posebno rješenje o legatu	276

6.4. Rješenje o predaji zaostavštine skupštini opštine	277
6.5. Dejstvo pravosnažnosti rješenja o nasljeđivanju i legatu.	277
7. NASLJEDNOPRAVNI ZAHITJEVI POSLIJE PRAVOSNAŽNOSTI RJEŠENJA O NASLJEDIVANJU.	277
7.1. Naknadno pronađena imovina	278
7.2. Naknadno pronađeni testament	278
7.4. Ostvarivanje nasljeđa i legata u parnici kad postoje uslovi za ponavljanje postupka	278
8. PRAVNI LIJEKOVI U OSTAVINSKOM POSTUPKU	279
9. POSTUPAK KAD JE ZA RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE NADLEŽAN INOSTRANI ORGAN.	280

DEO ČETRNAESTI

ŠEME I OBRASCI

DEO PETNAESTI

ODGOVORNOST UNIVERZALNIH I SINGULARNIH SUKCESORA ZA DUGOVE OSTAVIOCA I PRAVO PRELEVMANA KOD NASLJEDIVANJA

po knjizi prof. Olivera Antića

(Izdavač: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2001)	334
I. POJAM	334
II. ODVAJANJE ZAOSTAVŠTINE OD IMOVINE NASLEDNIKA	335
III. ZADRŽAVANJE ZAOSTAVŠTINE I PRELEVMAN	336
A. UPOREDNO PRAVO	337
a. Pojam	337
b) Primena	338
v) Visina vrednosti.	339
g. Opravdanost	339
B. JUGOSLOVENSKO PRAVO	340
a. Savezni zakon o nasljeđivanju	340
b. Pozitivnopravni propisi	341
LITERATURA.	343